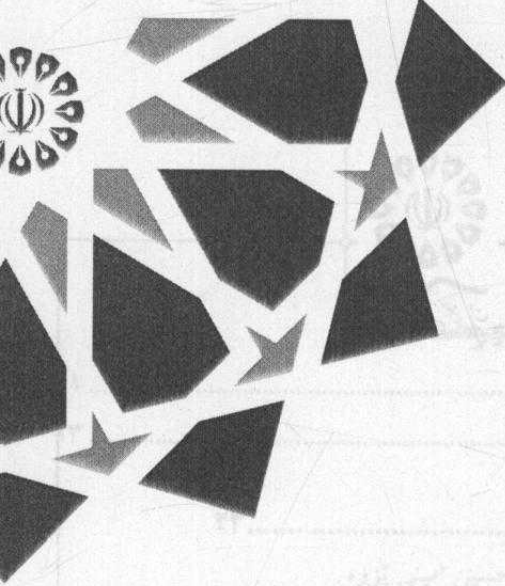

پژوهشکده شورای نگهبان

آشنایی با مفاهیم قانون اساسی؛

تحلیل برخی کلیدواژگان قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

جمعه از نویسندگان

www.ketab.ir

پژوهشکده شورای نگهبان

نشانی برای ماهییم قانون اساسی؛ تحلیل برخی از اصول قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

نویسندگان:

دکتر حسین آیین‌نگینی، حسین امینی نیا، مهدی رفیعی، دکتر حامد نیکونهاد

ناظر علمی: دکتر حامد نیکونهاد

• ناشر: انتشارات پژوهشکده شورای نگهبان • نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۸
• شمارگان: ۵۰۰ نسخه • بها: ۵۶۰۰۰ تومان • شابک: ۳-۲۳-۸۲۷۸-۶۰۰-۹۷۸

همه حقوق برای انتشارات پژوهشکده شورای نگهبان محفوظ است.
نشر و تکثیر تمام یا بخشی از اثر به هر شکل،
بدون کسب اجازه کتبی از انتشارات پژوهشکده شورای نگهبان ممنوع است.

تهران، خیابان شهید سپهری، کوچه شهید دهقانی‌نیا، پلاک ۱۲

صندوق پستی: ۱۴۶۳-۱۳۱۴۵

نمابر: ۰۲۱-۸۸۳۲۵۰۸۰

تلفن: ۰۲۱-۸۸۳۲۵۰۴۵

فهرست مطالب

۱۱		بیشگفتار
۱۳		رآمد

حق ۲۳

حسین امینی پُزوه

۲۵		مقدمه
۳۳		۱- حق و حقوق در معنای استحقاق
۳۴		۱-۱. حقوق به اعتبار ویژگی‌های حق‌ها
۵۷		۲-۱. حقوق به اعتبار اطلاق حق با
۹۸		۲- حق و حقوق در سایر معنی
۹۹		۱-۲. حق در مقابل باطل
۱۰۴		۲-۲. حق به معنای صلاحیت
۱۰۶		جمع‌بندی نهایی
۱۱۱		فهرست منابع

قانون ۱۲۲

دکتر حسین آئینه‌نگینی

۱۲۵		مقدمه
۱۲۶		مفهوم‌شناسی
۱۲۸		۱- مفهوم قانون در اصول قانون اساسی
۱۲۹		۲- قانون به معنای قانون عادی

- ۳- قانون به معنای احکام شریعت اسلام..... ۱۳۵
- ۴- قانون به معنای عام (همه ہنجارهای حقوقی)..... ۱۳۶
- ۵- قانون به مثابہ قانون اساسی..... ۱۴۰
- ۶- شمول کلیدواژه «قانون» بر قانون اساسی و عادی..... ۱۴۰
- جمع بندی نہایی..... ۱۴۱
- فہرست منابع..... ۱۴۲

تراوات..... ۱۴۵

دکتر حسین آئینہ نگینی

- مقدمہ..... ۱۴۷
- ۱- مقررات بہ معنای الزام آور و خارج از شمول قانون مصوب مجلس..... ۱۴۹
- ۲- مقررات بہ معنای مصوبات سوراہاں محلی..... ۱۵۲
- ۳- مقررات بہ معنای مصوبات قوہ مجریہ..... ۱۵۴
- ۳-۱. مقررات، دربردارندہ مصوبات برسی از رکاز قوہ مجریہ..... ۱۵۴
- ۳-۲. مقررات در مفہوم مصوبات قوہ مجریہ فارغ از رجوع بہ مقام واضح..... ۱۵۵
- ۴- مقررات در مفہومی برابر با قانون عادی..... ۱۵۶
- ۵- مقررات بہ عنوان صورت جمع واژہ مقررہ..... ۱۶۰
- ۶- مقررات بہ معنای احکام شرع..... ۱۶۱
- فہرست منابع..... ۱۶۳

نظارت..... ۱۶۵

دکتر حسین آئینہ نگینی

- مقدمہ..... ۱۶۷
- ۱- چارچوب نظری..... ۱۶۸
- ۱-۱. نظارت در لغت و اصطلاح..... ۱۶۹

۱۷۱.....	۲-۱. انواع نظارت
۱۸۱.....	۲- کلیدواژه نظارت در اصول قانون اساسی
۱۸۲.....	۱-۲. نظارت در اصول ۹۹ و ۱۱۸
۱۹۰.....	۲-۲. نظارت در اصول ۱۰۰ و ۱۰۱
۱۹۵.....	۳-۲. نظارت در اصل ۱۱۰
۱۹۸.....	۴-۲. نظارت در اصل ۱۳۴
۲۰۳.....	۵-۲. نظارت در اصل ۱۵۶
۲۰۹.....	۶-۲. نظارت در اصل ۱۷۵
۲۱۱.....	۷-۲. «الاح» زیر نظر» و نسبت آن با مفهوم «نظارت» در قانون اساسی
۲۱۴.....	جمع‌بندی نهایی
۲۱۶.....	فهرست منابع

دولت..... ۲۲۱

مقدمه و تعاریف

۲۲۳.....	مقدمه
۲۲۴.....	۱- دولت در لغت
۲۲۵.....	۲- مفهوم دولت در حقوق عمومی
۲۲۷.....	۳- مفهوم دولت در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
۲۲۸.....	۱-۳. دولت به مفهوم کشور یا ملت
۲۳۴.....	۲-۳. دولت به معنای حکومت یا طبقه حاکم
۲۹۴.....	۳-۳. دولت به مفهوم خاص یکی از قوای سه‌گانه
۳۱۳.....	۴-۳. دولت به معنای هیئت وزیران یا کابینه
۳۲۱.....	جمع‌بندی نهایی
۳۲۴.....	فهرست منابع

موازین اسلامی..... ۳۳۱

حسین امینی پُزوه

مقدمه	۳۳۳
۱- موازین اسلامی در ادبیات فقهی و حقوقی پیش از تدوین قانون اساسی	۳۳۶
۲- موازین اسلامی در مشروح مذاکرات مجلس بررسی نهایی قانون اساسی	۳۳۷
۳- موازین اسلامی از منظر مفسر رسمی قانون اساسی (شورای نگهبان)	۳۳۹
۱-۳. موازین اسلامی در نظرات تفسیری شورای نگهبان	۳۳۹
۲-۳. موازین اسلامی در سایر نظرات شورای نگهبان	۳۴۲
۴- موازین اسلامی از منظر مفسرین حقوقی (دکترین)	۳۵۰
۱-۴. نسبت موازین اسلامی با دیگر هنجارهای دینی در قانون اساسی	۳۵۱
۲-۴. محتوای موازین اسلامی از جنبه‌های مختلف	۳۵۳
جمع‌بندی نهایی	۳۵۶
فهرست منابع	۳۶۱

امت..... ۳۶۹

دکتر حامد نیکونهاد

مقدمه	۳۷۱
۱- امت در اندیشه اسلامی	۳۷۴
۱-۱. امت در لغت	۳۷۴
۲-۱. امت در قرآن	۳۷۵
۳-۱. امت در احادیث و روایات	۳۷۸
۴-۱. امت از دیدگاه اندیشمندان اسلامی	۳۸۲
۵-۱. عناصر تشکیل‌دهنده امت	۳۸۸
۶-۱. طیف جمعیتی امت	۳۸۹
۲- مفهوم و طیف امت در حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران	۳۹۳

۳۹۳.....	۱-۲. امت در اندیشه قانون‌گذار اساسی
۳۹۶.....	۲-۲. امت در مقدمه قانون اساسی
۳۹۸.....	۳-۲. امت در اصول قانون اساسی
۴۰۰.....	جمع‌بندی نهایی
۴۰۳.....	فهرست منابع

www.ketab.ir

پیشگفتار

اهمیت و جایگاه شورای نگهبان بر کسی پوشیده نیست و بیان تأکیدات مصرح در قانون اساسی، بیانات امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) در خصوص اهمیت و جایگاه این نهاد در این جال اندک نمی گنجد.

روهشکده شورای نگهبان به عنوان بازوی مشورتی حقوقی شورای نگهبان، علاوه بر ارائه نظرات مشورتی به شورای نگهبان در خصوص انطباق مصوبات مجلس شورای اسلامی و اساسنامه های مصوب دولت با قانون اساسی، به مطالعات نظری، راهبردی و کاربردی در خصوص موضوعات مختلف حوزی اساسی می پردازد. این پژوهشکده که از سال ۱۳۷۶ با عنوان «مرکز تحقیقات شورای نگهبان» تأسیس شد، در این مسیر با استفاده از نیروی جوان و مستعد دانشگاهی و حوزوی، موضوعات مختلف مورد نیاز جامعه علمی و مرتبط با صلاحیت های شورای نگهبان و همچنین نیازهای پژوهشی شورای نگهبان را شناسایی کرده و به ترتیب اولویت در دستور کار قرار داده و ثمرات آن در قالب مقالات علمی-پژوهشی، گزارش های پژوهشی، گزارش های کارشناسی و کتاب های مختلف ارائه شده است.

کتاب حاضر نیز یکی از ثمرات فعالیت های علمی پژوهشکده شورای نگهبان است که اکنون در دسترس جامعه علمی قرار می گیرد. شایسته است که در اینجا از همه پژوهشگرانی که تألیف مقالات این مجموعه را بر عهده داشتند، صمیمانه تشکر کرده و از خداوند مَنان برای آنها توفیق روزافزون طلب کنیم. به یقین اگر همکاری نامبردگان و همچنین کوشش عوامل اجرایی از جمله مسئول انتشارات، ویراستار، صفحه آرا و همه

عزیزانی که در آماده‌سازی این کتاب سهم داشتند نبود، امروز شاهد به ثمر نشستن این تلاش علمی نبودیم.

در انتها با عنایت به مصون نبودن محصولات بشری از جمله این تلاش علمی از خطا و اشکال، از همه صاحب‌نظران و اندیشمندان می‌خواهیم از ارائه نظرات صائب خویش در راستای ارتقای کیفیت این اثر و سایر فعالیت‌های پژوهشکده دریغ نورزند.

و من الله التوفیق و علیه التکلان

پژوهشکده شورای نگهبان

تابستان ۱۳۹۸

www.ketab.ir